

Učiteljski Tovariš.

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Slovenski akademik in učitelj. — Na Amonite! — Pisarna za zdravljenje naših bočnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer. — Izjava. — Slovenska Šolska Matica. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Iz »Zaveze« slov.-štaj. učiteljev in učiteljic. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Slovenski akademik in učitelj.

Tržaška »Edinost« je objavila v št. 302.—304. I. 1903 in št. 1. I. 1904 članek iz akademičnih krogov pod naslovom: »Slovenskemu dijaštvu, oziroma učiteljstvu«.

Članek sam na sebi pravzaprav ne pove čisto nič jasnega, kaj je hotel pisec dognati, ker nam podaja le nekak pregled raznih struj akademičnega dijaštva, kako deluje po raznih državah itd. v prid ljudski blaginji. Med vrsticami je rečeno, da naj se strneta dve mogočni struji — slovensko akademično dijaštvo in slovensko učiteljstvo — v celokupnost, ki ji bodi naloga, pričeti s predavanji za prosto ljudstvo.

Misel sicer ni povsem nova — namreč za slovensko ozemlje in specijalno tudi za Kranjsko ne — ker se stvar v vrstah naprednega učiteljstva že davno, davno kuha. Vzrok pa, zakaj ta misel ni postala že davno meso, leži v tem, ker slovensko učiteljstvo pač predobro ve in zna, da se ona navdušenost, ki se tako krepko kaže pri slovenskih visokošolcih, ki stopajo ravno na akademična tla, le prehitro ohladi in da se razvije tuintam iz te navdušenosti — prav na v a d n i ego izem.

Ker je pa sedaj led prebit, bodi nam dovoljeno, da izpregovorimo nekaj besedij o tej stvari.

Slovensko učiteljstvo se pač sme ponašati, da ravno ono drži prapor pravega svobodomiselnega napredka v slovenskem ljudstvu kvišku in da je ravno slovensko učiteljstvo oni faktor, ki neti in vzdržuje plamen pravega napredka v slovenskem ljudstvu, popolnoma nesebično žrtvujoč čas in denar in ne boječ se truda in trpljenja. Oglejmo si le naša bralna društva, čitalnice, razne podružnice — bodisi kmetijske ali kake druge — naša pevska društva in še nebroj drugih društev na kmetih. Kdo li je oni faktor, na katerega ramah sloni takorekoč vse delo? Učitelj-tajnik je ona »anima movens«, ki gara in gara za prazen »nič« iz gole navdušenosti za svoj narod, za njega pravi napredek. Za predsednika se najčešče učitelj nikakor ne usiljuje, ker ve, da se dobe le preradi ljudje, ki se skoro pehajo za častjo, a delo pa prepuščajo — učitelju, ki dobi najčešče v zahvalo očitiranje, da ne dela nič in zopet nič. Trdno smo prepričani, da pade slovensko ljudstvo takoj v neusmiljene, tako se raztezajoče kremplje internacionalnega klerikalizma, kakor hitro odloži

slovensko učiteljstvo vse svoje brezplačne posle pri vseh narodnih društvih slovenskega ozemlja.

Naša najiskrenejša želja je, da naj se združi slovenska inteligencija, akademična mladina in slovensko učiteljstvo v **moralično zvezo**, ki bi skrbela za prepotrebna poljudna predavanja za naš zapuščen narod. Menimo pač, da tu ni treba posebnega društva, zakaj torišče takim predavanjem so pač naša bralna društva, naše čitalnice in naša okrajna učiteljska društva. In ta obstojajo menda po vseh šolskih okoliših, po vseh krajih. Po našem mnenju imajo vsa ta društva v svojih pravih pasus, da »skrbe za izobrazbo svojih članov z izdavanjem poljudnih brošur, s predavanjem« itd., itd. V pretres pa pride tu prvič gmotno vprašanje, in drugič, kdo bo predaval. In ravno ti dve vprašanji je treba rešiti.

Glede prvega vprašanja je naše mnenje tako-le:

V Ljubljani imamo žensko in menda tudi možko izobraževalno društvo. Prvo obstoja iz narodnih dam in drugo iz članov »Slov. Matice«, »Šolske Matice« in »Pravnika«. Ti društvi naj vzameti v pretres gmotno vprašanje. Zbirata naj potrebni kapital, iz katerega naj se pokrivajo vsi stroški takih predavanj, ki jih menda ne bo treba posebej označevati.

Slovensko akademično dijaštvo naj pa vzame v roke drugo točko, to je, da sestavi vsakoletni načrt, kjer bo naštelo predavanja kakor tudi imenovalo predavatelje. Izdati je potem na slovensko učiteljstvo poziv, da isto poroča, kako predavanje želi imeti v svojem kraju. In tako sestavimo krasen repertoire predavanj.

Naloga učiteljstvu bi pa potem bila, povzročiti vse potrebno, da se omogoči to ali ono predavanje v tem ali onem društvu njegovega kraja.

In s temi vrsticami — upamo — smo povedali vse ono, kar nam lahko oživotvori takoj tako potrebna poljudna predavanja. Stopiti je treba med ljudstvo, zakaj tiskana beseda sicer stori mnogo, a stokrat več pa zaleže krepka, o pravem času in na pravem mestu izrečena beseda. In naše ljudstvo je vendar tako ukaželjno, samo volje je treba, da v kratkem vzplamti po širni Sloveniji oni duh pravega napredka, ki sedaj le tli med masami slovenskega ljudstva in ki ga duši klerikalizem z vsakojako gnilo suhljadjo.